

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Rajanje "free enterprizerjev"

Kljub temu, da se je zadnje dni nakopičilo važnih novic, doma-
cih in svetovnih, po deželi še vedno odmevajo zadnje kongresne
volitve — temeljit poraz demokratske stranke in rehabilitiranje
"know-nothing" republikancev. Značilno je, da se je Wall street
tako razveselil te republikanske zmage, da so cene delnic na
newyorški borzi takoj drugi dan drastično padle, nekatere od štiri
do šest dolarjev. Torej kljub temu, da so republikanci zopet pri-
šli na krmilo po dvakrat sedmih suhih letih, ni med wallstreetarji
preveč vere v solidnost "svobodnega podjetništva."

Izgleda vsekakor, da bodo republikanci želi vihar v obliki nove
depresije, ki je po mnenju ekonomov neizogibna. Je samo
vprašanje časa. Nekateri ekonomski so mnenja, da bo prišlo do
"recesije" ali padca produkcije že prihodnjo pomlad, čemur ima
slediti vravnoteženje cen in produkcije na nižji točki, nakar naj
ta perioda vzdrži za neko dobo, morda leto ali dve, nakar bo pri-
šel "bust" ali polom. Drugi ekonomski so mnenja, da zna priti do
poloma že prej, brez kakšne časne konsolidacijske periode na
nižji, toda ravni gospodarski črti.

Katera šola gospodarskih analizov bo "zmagala", bomo videli v
dogledni bodočnosti. Dejstvo vsekakor je, da je v vsej ideološki
strukturi ameriškega kapitalizma zelo malo vere v njegovo solid-
nost. Zato se vsi "free enterprizerji" držijo pravila: "Kujmo žele-
zo, dokler je razbeljeno," kar v njih jeziku pomeni: "grabimo pro-
fite, dokler je prilika." In prilika danes je sijajna, kajti povpra-
ševanje na trgu je veliko — na splošno večje kot so pa zaloge.

Z odpravo kontrole cen skoraj na vsej črti je ameriški biznis,
veliki in mali, zdaj zopet svobodno zadihal. Zdaj bo lahko poljub-
no navijal cene — "as much as the traffic will bear." Administra-
cija ga je osvobodila skoraj vseh spon kot posledica kongresnih
volitev. Ta korak je storišča skoraj čez noč. V začetku zadnjega
tedna ni na primer nihče pričakoval, da bodo "free enterprizerji"
ob koncu tedna že svobodno dihal, brez vsake kontrole cen z izje-
mo sladkorja, riža in stanarine, kjer je bila slednja potrjena kon-
trolli — v 650 mestih in okoličin.

Administracija je očitno smatrala, da je dobila ta mandat od
ameriškega ljudstva, da mora odpraviti kontrolo cen. Vsaj re-
publikanci so to trdili. Da je bilo v deželi veliko nezadovoljstvo
s tako "kontrolo" cen, kot se je izvajala posebno zadnje mesece,
odkar je stopil v veljavo novi izmalčeni zakon, ni nobenega dvoma.
Tudi ni dvoma, da je to vprašanje igralo veliko, najbrže sploh
največjo vlogo pri zadnjih volitvah pri večini volilcev. S to "kon-
trollo" cen se je administracija bolj diskreditirala kot s karkoli
drugim — sigurno bolj kot z Wallaceovo afero. Republikanci so s
pomočjo južnih demokratov administracijo s tem zakonom sijaj-
no izmanevrirali in napeljali vodo na svoj mlin.

V očigled situacije je administracija ravnala pravilno, ko je z
enim zamahom vrgla to "kontrolo" cen skozi okno. Ni slabšega
kot je polovičarstvo, in ta "kontrola" je bila najslabše vrste po-
lovičarstvo. Gospodarstvo, posebno "free-enterprizerstvo" je mo-
goče kontrolirati le s strogimi odredbami, ki se izvajajo na vsej
črti, kot je to na primer na področju rent. Če ni stroge kontrole,
potem je bolje, da odpade tudi vsako polovičarstvo, s katerim se
ustvarja le kaos, korupcija, črnoborizanstvo in enostavno kršenje
zakona.

V Angliji in Kanadi je na primer še danes stroga kontrola cen
in plač. Avstralija in Nova Zelandija sta med vojno imeli tudi
strogo kontrolo profita, ki je bil omejen na štiri ali pet procentov.
Ampak ameriški kapitalizem, kjer ni nobene delavske ali sociali-
stične stranke, ki bi kaj štela, se je branil kontrole cen in racioni-
ranja od vsega začetka vojne; toda med vojno se je še nekoliko po-
koril pod pritiskom patriotizma in seveda za svojo ceno. Kakor
hitro je minila vojna, so se "free enterprizerji" postavili po robu
in pričeli s silno kampanjo za odpravo kontrole. Ker so lani ve-
deli, da tega ne bodo dosegli s frontnim napadom, so se zakadili v
to kontrolo z bočnimi napadi in jo razen na stanovanjskem pod-
ročju tudi na vsej črti sesuli. S tem so seveda le pospešili in osi-
gurali prihod dneva neizbežnega poloma. Ampak "free enterprizer-
ji" se ne zmenijo za to, ker so povsem slepi in vidijo le svoje
ozke sebične interese.

Zdaj ameriški kapitalizem zopet svobodno diha skoraj na vsej
črti. Predsednik Ameriške podjetniške zveze, ki je vodila kampa-
njo za zdržitev vladične kontrole cen, je zadnje dni apeliral na
"free enterprizerje", naj se zdaj sami kontrolirajo in naj ne na-
vijajo cen "preko mere". Oglasilo se je tudi več drugih predstavi-
nikov velebiznisa, ki so udarili na isto struno, seveda predvsem z
namenom, da vržejo še nekoliko več peska v oči politično nepis-
menega ljudstva, ki niha med slonom in oslom.

Ampak "free enterprizerji" se bodo na vse te apele svojih kole-
gov poživljali, kajti to je svojstvo kapitalizma. General Motors
je na primer že povedala, koliko da na take apele predstavnikov
podjetniške zveze, v kateri igra veliko vlogo. Takoj je zvišala ceno
vsem svojim avtom za nadaljnjih sto dolarjev. Kaj storijo dru-
ge avne korporacije, še ni znano, ko pišemo te vrstice, razen For-
da, ki je izjavil, da bo za enkrat ostal pri sedanjih cenah. Na
splošno napovedujejo drastično zvišanje cen, kar pomeni avtomati-
čno skrajšanje trga. Čim višje bodo cene, tem manj bo kupcev,
kajti okrog 50% delavskih družin je skoraj brez prihrankov, ozi-
roma jih ima le okrog tri milijarde od 150 milijard dolarjev skup-
nih prihrankov in rezerv s strani posameznikov in korporacij. Te
družine bodo bolj slab odjemalce na trgu, kajti v tej draginji bo
šel ves zaslužek le za nujne življenjske potrebe.

Na drugi strani so v skladiščih tudi velikanske zaloge nakopiče-
nega blaga, ki so ga "free enterprizerji" držali od trga za večje

PISMO IZ TRSTA

Fontana, Cal.—Prejel sem pi-
smo od Pavla Bezeljaka iz Trsta.
Kakor je znano našim rojakom
oz. čitateljem Prosvete, se je Be-
zeljak v času vojne nahajal tu
v ujetništvu. On piše:

"Zopet se oglašam z nekaj vr-
sticami. Sedaj se nahajam v
mirni vasi Merše, ki se nahaja
uro hoda od Hrepelj, oziroma
35 km od Trsta. Tukaj sem na
obisku pri mojem prijatelju, s
katerim sva bila skupaj v Libi-
ji. Tu sem bil že enkrat prej,
sedaj pa bom tu ponovno dva
dni; tako marsikaj vidim in se
lahko prepričam kaj je resnica
in kaj ne.

Od tu je krasen razgled, lepi
hribi, da bi se rad na vsakega
vzpel, si ogledal vsako vas in po-
govarjal z vsemi ljudmi. V Mer-
šah je 13 hiš. Prebivalci so več-
krat bežali pred Nemci, vendar
pa hiše niso bile požgane, dočim
so bile po okoliških vaseh zelo
prizadete in požgane. Nikdar
ne bo pozabljena nacistična in
fašistična "kultura", s katero so
obdarovali slovensko ljudstvo.
Vzlic temu pa se danes fašisti
prosto sprehajajo po ulicah, za-
pno pa intrigirajo, da bi prišli
ponovno do moči. Toda tega ne
bodo nikoli dosegli!

Kdo se je zavezniki skupno
bojevali? Kdo je prostovoljno
delal za zaveznike? Vsi smo iz-
vrševali svojo pravo dolžnost.
Dokler ne bo v Trstu fašizem
popolnoma zatrt, toliko časa ne
bo pravega miru! Čeprav smo
praznih rok in nam fašisti svo-
bodno razbijajo naša društva, ali
pa jih oblasti zasežejo, kar je
še slabše, se jim ne podamo, na-
ša srca bijejo močnejše kot v ča-
su vojne, pogum nam ni upadel.
Oblasti se zelo motijo, če misli-
jo, da bodo kaj dosegle s tem,
da nad mirnem delavcem, nad
junakom zadnje vojne, vihte s
pendrekom ali puško. Marsika-
terege mirnega delavca, ki je ob
časni demonstraciji mirno in pro-
stovoljno korakal po ulici proti
domu, je udaril zavezniški voja-
k s kolčkom po glavi.

Mi vsi vemo, da imajo zavez-
niški vojniki ukaz, da nas izvi-
vajo. Hočejo, da bi se delavci
brani pred njim. Toda v tem
se motijo, kajti Tržčani smo bili
zmeraj prijatelji Američanov in
Angležev, kakor smo še danes.
No, oblasti to dobro vedo, je sku-
šajo, da bi civilna policija še na-
prej ostala v Trstu, toda tržaško
delavstvo je proti civilni policiji,
kajti med njo je veliko prejšnjih
fašistov, ki so mučili ljudstvo.
Baš pred kratkim je neka žen-
ska spoznala v civilnem poli-
cistu bivšega fašista, ki je bil v
času nemške okupacije pri esov-
cih in jo mučil na razne načine.
Ljudje so spoznali že mnogo
bivših fašistov in mučiteljev, ki so
sedaj v službi pri civilni polici-
ji. Te kreature danes enako po-
stopajo kot poprej. Dokler ne
bomo imeli v Trstu ljudske po-
licije in dokler ne bodo pregni-
ni fašisti, toliko časa ne bo tu
miru!

Nočem se hvaliti zato, ker sem
Slovenec, kajti kot pravi demo-
krat smatram, da je vsak človek
moj brat, toda kar pišem o Ita-
lijanih, oziroma bivših fašistih,
je resnica.
V zoni B ne vidite takega ne-
mira kot je tu. Povsod vlada
mir in prijaznost ter ni nič za-
to, če kdo govori laško. Ko pre-
korajš mejo med zono A in B,
to partizani prijazno pregledajo
izkaznico in robo ter te puste
naprej. Tisti, ki smo rojeni v
zoni A, imamo posebne izkazni-
ce, s katerimi lahko potujemo v
zoni B. V zoni B nisem našel
ničesar, kar bi bilo lažna. Z
vsem vno popravljajo ceste in
mostove ter prevažajo deske v
Istro, da bodo zgradili barake in

cene. Po izjavi zveznega trgovskega departmента znaša vred-
nost tega inventarja 31 milijard dolarjev. Kapitalisti so se zdaj
znali pred zelo kočljivo situacijo: ako "zdumpajo" to blago na
trg, bodo porušili stolp visokih cen, katerega so tako marljivo gra-
dili; ako tega ne store, se bodo pa zopet udarili po zobeh in po —
žepu. Na drugi strani se pa zopet slišijo glasovi s strani unij po-
novih medznih zahtevah, kar pomeni ponovitev zločestega kolo-
barja. Torej ni čudno, ako v Wall streetu ni več zaupanja v soli-
dnost kapitalizma.

Frank Kobal.

Glasovi iz naših naselbin



Pri Allis-Chalmers v West Allisu (Milwaukee) traja stavka že
čez pol leta. Družba, ki v tej tovarni upošljuje okrog 11.000 delav-
cev, skuša zdrobiti stavko z organiziranjem gibanja "back-to-
work". V tem prizadevanju ima na svoji strani vse policijske
sile. Na sliki je videti pikete, ki ustavljajo skake pred tovarno,
valed česar je že prišlo do večjih nemirov in tudi tepeča. Namen
družbe je, da razbije unijo avtnih delavcev CIO.

postavili hiše, da bodo kmetje
pod streho še to zimo.

V Meršah je bil ples. Dasi-
ravno vas šteje samo 13 hiš, je
bila udeležba velika, kajti ljudje
so prišli na veselico iz vseh bliž-
njih vasi. Vsi so bili zelo pri-
jazni z menoj. Nekateri so bili
že precej vinjeni, vendar pa ni-
so žalili drug drugega, kot je
bila navada prejšnje čase, tem-
več so bili veseli in korajžno
prepevali. Po teh krajih se o-
beta letos dobra letina, tako da
ne bodo trpeli pomanjkanja.

V zoni B so v splošnem raz-
mere boljše kot v A. Tam do-
bivajo po 500 g sladkorja me-
sečno na osebo, mi, v zoni A,
pa samo po 200. Tokrat dobiva-
jo brez izkaznic in je precej ce-
nejši kot pri nas, ki je na kar-
te. Za oblačilo pa je težko, ven-
dar pa sedaj že dobivajo obleke
v zadrugah po zmernih cenah.
Seve, tržaški fašistični časopisi
obkrekujejo partizane in Tita, to-
da če greste med nje v zono B,
se hitro prepričate, da pišejo
Lahi neresnico o Jugoslaviji.

Sedaj pa zaključujem in izra-
žam upanje, da bomo kmalu ži-
veli skupno z ostalimi Jugoslo-
vani. Pozdrave vsem Sloven-
cem v Fontani! Pavel Beze-
ljak.

Miko Misoury.

ZARJA OBHAJA 30-LETNICO

Cleveland, O. — Letošnja se-
zona koncertov in drugih dru-
štvenih in kulturnih predstav je
v tem našem slovenskem Cleve-
landu prav bogata in pestra. Pra-
vilno je tako. Sezone se ni ko-
nec in bo vzporednih še nekaj
iger in koncertov, med njimi
Zarjin koncert na Zahvalni dan,
28. novembra, v Slovenskem na-
rodnem domu na St. Clair ave.

Na ta dan bo praznovala Zar-
ja 30-letnico svojega obstoja v
upanju, da jih bo preživela še 30
let.

Fantje kot so Frank Elersich,
Andy Turkman, Tony Perušek,
Albert Fatur, Joe Tekavec, Tony
Sterle in drugi, ki so se srečno
vrnili s poljan grenkobe in gro-
ze, so garancija, da bo Zarja še
dolgo živeła. Seveda, njihove
žene in druga dekleta so tudi ak-
tivne, če ne še bolj.

Danes sta v zboru od ustano-
vitelj samo še Leo Poljšak in
žena. Nekaj let pozneje je pri-
stopil k zboru Janez Krebel, ki
poje in igra kar naprej. Ta dva
sta res duši Zarje. Želimo ju

meti med nami še mnogo, mno-
go let.

Koncert bo lep, prisrčen in čis-
to domače vrste. Peli bomo do-
mače pesmi, partizanske, Strau-
sov venček, izvaleček iz "Proda-
ne neveste", nekaj duetov in ko-
medijo v dveh dejanjih "Cevljar
in vrag". V tej opereti je veliko
burk, zaeno pa pove kaj hoče ta
red — denar, denar, samo denar!

Začetek bo ob pol petih; vstop-
nice stanejo v predprodaji 85c,
pri vratih \$1. Samo za ples zve-
čer 75c. Igral bo Vadnalov or-
kester.

Iskrena želja vseh pevcev in

pevk je, da nas pridete poslušat.
Dvignite se in pridite na dan
vsaj enkrat, saj Zarjani hodijo
na vaje vsak teden, da vas raz-
vesele. Na svidenje!

Frank Kobal.

ČIKAŠKI SVET AMERIŠKO-SOVJETSKEGA PRIJATELSTVA VABI NA PRIREDBO

Chicago, Ill. — Čikaški svet
ameriško-sovjetskega prijatelj-
stva bo sponziral kulturni pro-
gram v zvezi z geslom "za skup-
no prijateljstvo med Ameriko in
Rusijo" v nedeljo, 17. novembra,
začetek ob pol treh popoldne v
čikaški operi.

Nikolaj Valdine bo nastopil s
svojo slovito baletno skupino
"Balalaika Revus". Ta baletna
skupina prav sedaj zaključuje
svoje gostovanje v Zedinjenih
državah, nakar se bo podala v
Južno Ameriko. Na programu
bodo nastopili tudi drugi igralci
in pevci, govoril pa bo William
S. Gailmore, ki je eden najbri-
lantnejših radijskih komentator-
jev. Njegovo predmet bo "na-
stopimo trdo za mir". Diskuzi-
ral bo tudi o zadnjih volitvah in
o prijateljstvu s Sovjetsko Rusi-
jo.

O IZLETNIŠKEM PROSTORU IN DRUGO

White Valley, Pa. — Na zadnji
seji westmorelandske federacije
SNPJ smo razpravljali o nakupu
pikniškega prostora kje med
Greensburgom in Irwinom. Ne-
kateri se niso strinjali s tem
predlogom, toda večšina je bila
za uresničenje te zasnove, na-
kar je bil izvoljen poseben odbor
sedmih zastopnikov, ki imajo
gledati za primeren prostor.

Dne 1. novembra sem prejel
sporočilo, da se bo vršila seja za
slovenski dan 3. novembra po-
poldne v Pittsburghu. Šel sem
na sejo, misleč, da bodo pričeli
zgodaj razpravljati o slovenskem
dnevu, toda ko sem prišel tja,
sem videl, da ne gre za sloven-
ski dan, ampak je bila seja obeh
federacij za zapadno Penno,
na kateri je bilo pojasnjeno, da
bi bilo dobro, da bi zapadna
Pennsylvania poslala svojega
zastopnika na Vseslovenski kon-

gres v Beograd. Potrebno bi bi-
lo zbrati okrog \$2,500 za stroške.
Nisem nasproten temu, toda z
sejo bi bili morali priti na dan
že pred meseci in sklicati sku-
paj vse federacije in društva.

Seveda, nekateri so jako na-
vdušeni za Jugoslavijo in pripo-
ročajo, naj starši učijo svoje o-
troke slovensko, toda na sejah
pa pa isti ljudje rajši govorijo an-
gleško kot slovensko. Ali se to
ne sliši malo čudno?

Odboru za slovenski dan pa
priporočam, da bi šel kmalu na
delo za priredbo v l. 1947. Slo-
venski dan naj bi se to pot vršil
v Kenwood parku, kajti ta kraj
je bolj v središču kot kakšen
drug.

Več rojakov me je že vpraša-
lo, če je bilo kaj dobička od zad-
njega slovenskega dneva, toda
odgovora jim nisem mogel dati,
ker odbor do sedaj še ni poročal
o tem.

Jurij Previc.

DVOJE PISEM

IZ STAREGA KRAJA

Mnogo naših rojakov se še
spominja odlične operne pevke
Pavle Lovšetove, ki je pela po
mnogih naših naselbinah in
vzbujala našim ljudem spomine
na staro domovino. Gotovo se jih
je mnogo vprašalo, kako neki je
ona preživela strašna leta vojne
in sedaj je na to nekaj odgo-
vora. S posredovanjem gospe
Plevnikove v Clevelandu je do-
bil predsednik SANSa brat Et-
bin Kristan pismo, odposlano iz
Ljubljane 14. septembra, in ker
bo gotovo zanimalo njene števil-
ne prijatelje v Ameriki, ga v na-
slednjem objavljamo.

Pismo Pavle Lovšetove:

Spoštovani tovariši!

Ko sem prvič stopila na ame-
riška tla in ko sem jih zapuša-
la, ste mi izkazali toliko ljubez-
njive pozornosti kot naš izselje-
niški komisar, da ste me s tem
za vedno zadolžili.

Srečna in ponosna sem, ko čis-
tam, da je ta moj odlični rojak
danes med voditelji onih Slo-
vencev, ki se v tujni spominja-
nje svoje bridko preizkušene do-
movine in ji z zbiranjem obil-
nih darov skušajo celiti težke
vojne rane. Naj se Vam za ta
blagi čin tudi jaz iskreno in
toplo zahvalim!

Ko ste se izselili iz New Yorka,
sem izgubila sled za Vami.
Sami ste mi nekoč rekli: "Pre-
široko morje nas loči, da bi mo-
gli ostati tesno povezani z do-
movino." Žal!

Vojna vihra je bridko udarila
tudi po meni. Izgubila sem sina-
edinega, doktorja prava, ki je pa-
del kot borec v osvobodilni vojni
z Nemci na Gorškem 18. ja-
nuarja '44. Nekaj mesecev po-
zneje so gestapovci (dva Nemca
in dva Slovence) neke noči od-
vedli tudi mene na vojno sodi-
šče. Pet tednov so me imeli za-
prto v samotni celici, da bi jim
izdala, od koga sem prejela
podpore za preganjanje sirote.
Ko pri vseh mučnih zaslišava-
njih niso izvedeli ničesar, so me
obsojili na izgnanstvo v Nem-
čijo. Tam sem iz tretjega tabo-
rišča prišla radi znanja jezikov
v pisarno velike stavbne druž-
be, ki je gradila podzemsko to-
varne in aerodrome. Preživela
sem nešteto anglo-ameriških
bombardiranj, zadnjo noč (en
teden pred vkorakanjem ameri-
ške vojske) sem komaj ušla smr-
ti pri obstreljevanju bežečih
Nemcev, potem sem prestala
pravo Kalvarijo pri vračanju v
domovino med dvema ognjema
in mučnim pečenjem med raz-
bitimi železniškimi progami.

Vse to me je doletelo zato,
ker sem kot odbornica Sloven-
ske narodne pomoči skrbela za
družine naših borcev (katerim je
okupator odtegnil plače in živi-
lske nakaznice ter jih tako ob-
sodil na smrt od lakote) in sto-
rila le svojo človeško in narod-
no dolžnost. Moja sodelovca,
univerzitetnega profesorja dr.
Šturma je malo prej odstranila
"črna roka", dr. Mesenela pa so
med strašnim mučenjem ubili na
Turjaku. (Dr. Mesenel je bil
par dni pred osvoboditvijo Ljubi-
ljane odpeljan po Hacinovi po-

lici in domobranca na Turj-
u tam zverinsko ubit.) Meni
usoda prizanesla z mučeni-
smrtjo, kolikor mi je še osta-
življenske sile, pa jo bo tre-
smoteno uporabiti pri obno-
domovine za naš inladi rod.

V veliko radost mi bo, če V
bom mogla še kdaj seči v
—ali če bom vsaj dobila
vrstic napisanih od Vase

Vas in gospo soprogo prisr-
pozdravlja Vajina Pavla Lov-
tova, Murnikova 20, Ljubljana
SANS

(Louis Adamič je že odpo-
val v Ameriko, ko se je rod-
njegova najmlajša sestra Ani
Prvikrat jo je videl kot 14 let-
deklico leta 1932, ko je šel
obisk v Jugoslavijo in se
je porodila misel za knjigo
svoji rojstni deželi ("My Nat-
Land"). Pismo je tipično: ml-
ša sestra s ponosom občuduje
obožava starejšega brata, ki
radi svojega velikega doprine-
v korist nove Jugoslavije po-
priprosti član in občudovan.
pripisih vrstic pa se tudi i-
va globoka tuga mlade mate
vdove, katere mož je daro-
svoje mlado življenje za svo-
svoje domovine.—MGK)

Adamičeva najmlajša ses-
piše:

Dragi brat!

Morda boš presenečen, da
tudi jaz enkrat pišem, kot Ty
najmlajša sestra. Veliko let
od kar sva se prvokrat in zad-
krat videla. Takrat sem bila
otrok, sedaj pa sem že poro-
na in na žalost tudi partizan-
vdova.

Poročila sem se l. 1942 z
risom Jagodičem, absolvent
medicine. Studija ni mogel
končati v vojni zato, ker se
kot rezervni jugoslovanski of-
boril proti ustašem; bil je že
sojen za "preki sud", pa ga
rešil neki polkovnik. Studij
je v Zagrebu. (V stari Jugos-
viji je nudila ljubljanska uni-
za le prvi dve leti medicine
ga študija. Vspuščili dijake
morali študije zavrsti v Zag-
bi, Beogradu ali izven Jugos-
vije. »Danes pa je ljubljana
medicinska fakulteta komple-
na, z raznimi klinikami. Dre-
popolne fakultete so filozofska
inženirska, pravna in teološka
MKG.) Ob italijanski kapla-
niji je stopil v partizansko
ste in nič več ga ni bilo na-
že v bivši Jugoslaviji se je
il za sedanji čas, parkrat je
zaprt, a seveda mu niso mo-
ničesar dokazati; bil je le osu-
ljen.

Mene so preganjali, zaple-
so mi vse, kar sem imela. Je-
logaristi so me hoteli odpelj-
v Nemčijo, pa ko sem priča-
vala otroka, se me na ta na-
rešila. Štiri mesece po možev
odhodu se mi je rodil sin. V
liko sem pretrpela, vedno se
se bala, kaj me bodo ločili
otroka. Bila sem ves čas v
Tončki (starejši sestra, ki živi
Ljubljani). Težko sem čakala
konca vojne, čakala moža, da
mu pokazala otroka, pa ga
sem pričakala... Vsega en
mesecev je trajala moja zaka-
ska sreča. Ah, tako kratak ča-
Imela sem krasnega, pošten-
moža. Po osvoboditvi sem
preselila k moževim staršem
Celje, obenem sem v njih
trgovini v službi kot blagaj-
čarka. Sedaj si nabavljam, k
mi plača dopuška, da bom im-
vsaj del tega, kar so mi vz-
Tu ti prilagam sliko. Im-
močnega, lepega otroka, da
veselje. Sedaj je star dva-
in pet mesecev. Neverjetno
zumen je za ta leta. Ko bi
mogla saj enkrat pokazati
fu. Pred mesecem sem bila
njim doma na dopustu. V
je še vedno tako čila in "frisk"
kot je bila pred leti, ko si
Ti tu. Kdaj kaj prideš v Ste-
sem? Večkrat se pogovarja-
o vama. Kako kaj Stella? Jaz
se me še kaj spominja? Jaz
je še vedno—tako drobna in
prosta—rada bi jo že videla.

V naših časopisih večkrat
še o Tebi, veš, kar ponosna
natg. Toliko zbirate tam dal-
(Dolje na 3. strani)

TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois—Phone RANdolph 1617

V ZALI

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

Nikar ne mislite, da sem zamišljal v tistem trenutku! Pa sem bil prismođa, da nisem in da nisem pogledal v stran, kakor se spodobi ob takih prilikah pametnemu človeku. In pri tem ostanem!

Na črešnji je pričela obirati veje, da sem se kar čudil, kako je bila ročna. Mislila je, da je sama. In zatorej ni treba strmeti, če ni mogla mirovati z jezičkom, kar pri ženskah itak ni mogoče, če niso v cerkvi. In še tam molče ne rade. Tudi Zalesnikova Reza ni molčala, in še danes mi zvane njene besede na uho, in pozabil jih še nisem. Takrat sem bil mlad, danes pa sem star in obrabljen kakor kolo, ki se je deset let drgnilo po hribovskih naših potih. Ampak še danes vem, kar je deklice govorilo tisti dan.

"Sedaj so pa že zrele," je pričela, "oj, kako so sladke! Ali jih bodo zobale vrane in kosi! Pa je res grodo naredil z mano"—tukaj je že govorila o Repnikovem Tomažu—"in kako sem se prestrašila! Kaj si bodo mislili ljudje! Njegova—prava reč bi bila, če bi imela tega postopača! Takih imam na izbiri! Pa so res sladke danes! Ne dejala bi, če bi me bil kdaj prišel klicat. Pa me ni! Prav res ne! Kako trdo me je mati izpraševala, če sem kaj imela z njim. Prav res nisem imela ničesar, in da me je klicel, pa bi se mu niti ne bila oglašila! Prav res, da bi se mu ne bila!"

Tako je šlo neprestano, in jaz za grmom sem vse lepo slišal, in bilo mi je, kakor bi mi kapal med v dušo.

"Naj praviijo, kar hočejo," se oglašila znova ta čudna ptica na veji, "moj ni bil nikoli in nikoli ne bo! Prav mu je storil, da ga je pretepel; vsaj ne bo več sitnosti prodajal ta sitnost sitna! Da bi ga le preveč ne zaprlj! Podlesnikovega Jernača, škoda bi ga bilo!"

V tistem trenutku me je premotil satan, da nisem mogel obrzdati jezika in da sem se oglašil iz svojega grma: "Ne boj se, Reza, saj me ne bodo, ne!"

"Jezus in Marija!" je zastokala. "Kje pa si? Toliko, da nisem padla, tako si me prestrašil. Ti grdoba ti! Kaj pa delaš tam?"

"Nič," sem dejal, "tu ležim in v dolino gledam! Kaj pa ti delaš tam?"

"Nič," odgovori ona, "tukaj visim in črešnje zobjem!"

Molčala sva nekaj časa. Vprašila je nato: "Jernače, ali nisi nič lačen? Zlezi no, zlezi no, ne veš, kako so sladke! Pa ne na tale vrh, kjer sem jaz!"

In zasmejala se je, da se mi je zdelo lepše, nego zvoniti tisti srebrni zvonček, s katerim zvončajo pred oltarjem na Trati, kadar je velika maša o Božiču ali o Veliki noči! Ženska je vrag, in pri tem ostanem!

Splezal sem k nji na črešnjo, in kdo, vpračam vas, ne bi bil splezal na mojem mestu? Če izzamem gospoda Andreja, vsakdo! Drevo je imelo dva vrha; na enem sem obtičal sam, na drugem pa je čepela Reza in se neprestano smejala, ko sem lezel od veje do veje. Da je

v tem sramežljivo pritiskala obleko k nogam, tega vam ni treba pripovedovati še posebej! Obsedel sem na svojem vrhu in bil ravno vzpored z njo, tako da sem z rpk prav lahko posegel do nje in ona tudi do mene.

Cop rdečih črešenj je bila ravno nabrala, in tisto, ki je bila najdebelejša in najbolj zrela, je odbrala, jo pritisnila meni na lice in dejala dobre volje: "Na, jej!"

Ob tem me je tako pogledala od strani, da se ji je zasvetila belina v očesu in da me je kar pogrelo. Ta preklicana ženska je imela iskre v očeh, tako vam pravim!

"Na, jej!"

In zopet je bila črešnja pri mojem obrazu, in zopet se je smejala! Pa sem se hitro udomačil tik nje! In ko mi je znova ponudila sladki sad, sem iztegnil takisto roko proti nji in obtičal sem na njenem obrazu in dotaknil sem se njenega lica in bilo mi je, kakor da sem posegel v voljno, belo pšenično moko, ki se iz nje o Veliki noči speče najboljši in najlepši kolač! Recite, kar hočete, bil je to lep čas zame! Blagoslovljena bodi Zalesnikova črešnja, ki se je zgodilo na nji vse to! Pa tisto drevo tudi ni imelo sreče na svetu! Ko sem se vrnil iz Amerike in nekoliko pogledal nad Zalesnikov laz, pa je ležala črešnja posekana na tleh, ker ji je bila malo dni prej strela razklala oba vrhova! Bog se nas usmili!

Tako sva se dobro imela v vrhu črešnjevega drevesa, ter govorila to in ono. Povedal sem ji vse, kar je bilo treba, in pogum mi je raste čimdalje bolj, posebno ko me je neprestano zaljubljeno pogledovala, kakor bi me sama izpodbujala, da ji povem vse. Naposled sva bila čisto edina. Izrekel sem se, da jo imam pravzaprav rad že od tistega časa, ko sem jo prvič videl na svetu. In ona je končala prav tako, rekoč: "Saj sem te tudi zmerom rada imela, Jernače!" Potem sva prestopila k drugim potrebnim rečem. Dognala sva, da moram res za sedaj v Ameriko, sicer bi me zaprlj, in da si prislužim kaj denarja. Pisala si ne bova—in tedaj, vam pravim, so prišle temu škratu solze v oči—ker ni treba, da bi ljudje vedeli, kako se imava rada. Kadar pa se vrnem in prinesem kaj denarja, pa se nakupim kje v ravnini, naročim v župnišču oklice, na Tolminkem pa godce, in svatba bo, kakršne še ni učakala dolina. In obetala mi je na vse svetnike, da me počaka in če bi čakala do smrti.

"Tebe, ali pa nobenega!" je govorila—to vam pravim, ta ženska je imela iskre v očeh. "No, sedaj pa že gredo od nauka, in domov moram!"

Kakor verveča se je spustila na tla in odskakljala po zelenem lazu nizdol proti Zalesnikovi hiši. In tuintam je obstala in obrnila oči k meni, kakor bi dejala: "Glej, kako težko se ločim od tebe!"

Precej časa sem še sedel v vrhu črešnje in zibal nje sladki sad; duša pa se mi je veselila še slajših besed: "Tebe, ali pa nobenega!"

(Dolje prihodnjic.)

Če postane kozel vrtnar

Valentin Katajev

Na oder je splezal visok neobrit človek. Glasno se je odkašljal in vprašal nato s hripavim, šepetajočim glasom:

"In kje je godba?"

"Dovolite, tovariši predavatelj," se je vznemirjal tajnik, "saj je le predavanje! Predavanje o žganju. In o boju zoper žganje! Čemu torej godba?"

"Predavanje? Hm... Mogoče bi ja le bilo boljše, če bi se kar koli zapelo? Iz Rigoletta, kaj?"

"He, he! Saj je vendar predavanje!"

"Jaz bi rajši kaj zapel. Čast na beseda! Kar koli... recimo: Ženska le vara nas..."

"Nikakor ne, nikakor ne! Predavanje je. O žganju in tako rekoč o boju zoper žganje. Tako stoji tudi v naših tiskanih objavah."

"Kaj res? No, prav!"

Mož v fraku se je odkašljal, prijel se z rokami za vrat, obrnil glavo in se postavil k mizi. Predsednik je pozvonil.

"Tovariši, prihajam k dnevnemu redu. Takoj bō tovariši iz osrednjega odbora predaval o snovi: Doma kuhano žganje itd. itd. Snov je zelo važna za občo blaginjo delavskih slojev. Vsi tisti, ki bi imeli rajši ples ali drugačno zabavo, lahko takoj zapustite dvorano. Tovariši iz osrednjega odbora, govoriti!"

Predavatelj je pogledal s svetlo modrimi očmi okoli sebe, opogumil se in začel!

"Tovariši! V tej uri nevarnosti... ko skušajo uničiti svetovno republiko spletke svetovnega kapitla, ne smemo biti brez-

brizni. Vsi kakor en mož! Ali sem prav povedal?"

"Prav!" je nevoljno potrdila dvorana.

"Da, tovariši! Mi vsi se moramo kakor en mož vojskovati zoper doma kuhano žganje! Na tisoče jih je, ki pijejo to brljuzgo in na tisoče, ki se zastrljujejo vsak dan s tem nesrečnim strupom; ki pokončuje človeški organizem. Sem li prav govoril?"

"Nekateri celo oslepe!" je bilo slišati prizadeven ženski glas.

"Do-dobro, tovarišica! Pogodili ste! To je, da oslepe! Dogaja se večkrat. Mnogi celo oglušne! Častna beseda! Torej, tovariši, mi vemo sedaj, da je žganje strašen strup, podeželna nadloga. In zakaj?"

Predavatelj je preletel poslušalce z jeznim pogledom.

"In za... kaj?"

Ko se je govornik po učinkovitem odmoru do dobra naučil tišine, je zopet povzdignil glas:

"Zato, dragi tovariši, zato povzroča žganje tako nepopravljivo škodo, ker se ljudstvo dolejši ne naučilo, kuhati ga dostojno, kakor bi ga moralo. In ni nič kaj preprostejšega! Nekaj ničevih dodatkov! Vsakemu vedru žganja se dodajo trije funti preproste, popolnoma navadne, v ničemer uvaževanja vredne kuhinjske soli..."

"Debelejše ali v prahu?" je vprašal nekdo iz dvorane.

"Najboljša je drobna sol. Toda samo ob sebi umljivo učinkuje debela sol prav tako kot drobna. Ta sol se vsuje v brozgo in vedro se pokrije s čim gorčim. Z oedejo, recimo!"

"In z blazino, tovariš predava-

telj, ali se blazina lahko uporablja?"

"Seveda, tudi z blazino se da pokriti, blazina je celo prikladnejša. Da, ljubti tovariši! Nato se vzame pet, šest funtov jagode..."

"Jagode!" je zahreščala ženska iz tretje vrste in se popluskala po stegnih. "Ah, moj ljubti Božek, jagode!"

"Prav, jagode!" je ponovil predavatelj slovesno. "Cele, prav navadne jagode! Vse to se kuha na počasnem ognju, neprestano je treba premešavati galun, kreda, sodo!"

"Koliko galuna naj se dodaja?"

"In sode?"

"Tovariši predavatelj, in kako je, če bi..."

"Mir! Tiho! Dajte, da poslušamo! Ne silite naprej! Koliko galuna treba dodajati?"

Med poslušalci je nastal grozen ropot. Iz ozadja so silili naprej. Ženske so vrščale. Na oder so prileteli listki z vprašanji.

"Tovariši, ne vsi hkratu! Prosim, po vrsti! Tu imam listek z vprašanjem: Ali se lahko pri mešata poper in tobak, da postane tekočina jedkejša? Jaz odgovarjam: Nikakor ne! Poper in tobak dajata, pri mešanju, res vtis

Razni mali oglasi

Starejši moški

44 ur v tednu

Stanley Spring Mfg. Co.

2014 Wabansia Ave.

WE GUARANTEE LIFETIME JOB

EXPERIENCED ALL AROUND

UPHOLSTERER

\$1.70 per hour - Steady work

Bring Tools - FRANK IBACH & SON

Euclid-356 Oak Park, Ill.

moči, v resnici pa ne postane žganje prav nič močnejše. Samo glava boli, boli, da bi človek kar znozel od bolečin. In ko so, da nadaljujem, jagode skuhanje in ko so se napile, naj se vzame sito, ki..."

Predsednik je pobledel. "Tovariši predavatelj, prosim, da se držite snovi!"

Občinstvo je začelo vpiti.

"Dajte, naj govori! On naj govori! Ne moti poročevalca! Ali naj se kreda zemlje ali naj bo v kosih? In dajte vendar, da pojasni, kaj in kako je s sitom!"

S povečano glavo in s pol zaprtimi očmi je nadaljeval govornik: "Nato, dragi tovariši, se stisne vsa zmes skozi sito v posodo..."

"Ah, moj ljubti Božek, in že v posodo?"

"V glinasto posodo, v kateri se je prej..."

Predsednik se je obupno prijel za glavo in skočil za oder. Tam je stal tajnik naslonjen na stransko kulico, na njegovem čelu se je biseril mrzel pot.

"Šaša!" je žalostno vzdihnil predsednik. "On mi pohujšuje občinstvo! In nič ne kaže, da je doktor; Si ti morda po pomoči pripeljal koga drugega?"

"Nikakor ne, prav nič se nisem zmotil!" je odgovoril Šaša zamolklo. "Jaz sam sem šel ponj v hotel, v sobo št. 8!"

Predsednik se je opotekal.

"Št. 18 in ne št. 8, ti šušmar, ti žebelj na mojo krsto! Spravi ga z odras! Zavesa! Vse pokvarjeno! V št. 8. stanuje gladiški igralec. Ti butec, ti cepc, ti!"

Šaša je krčevito vlačil zaveso.

Toda bilo je že prepozno. Govornik je stal sredi dvorane, sredi navdušenih poslušalcev, ki so ga kar naskakovali z vprašanji.

Predsednik je planil k reži v zavesi.

Nekaj časa je izražal njegov obraz obup. Nato se je opotekel in zavpil nenadoma zagriženo v dvorano.

"Tovariši, predavatelj! No, in kaj je, če se dostavi preveč drozja in če postane vsa tekočina le preveč gosta?"

In se je zagnal po teh besedah v najhujšo gnečo vedoželjnega občinstva.

Razni mali oglasi

FLOOR MOLDER

Highest Pay - 40 Hour Week

1 1/2 Time Over 40 Hours

B. C. FOUNDRY

4042 S. Michigan Ave.

GLEJTE PRIDITE

GLEJTE DANES

Zdaj je čas, da zidate na vaši ali na naši loti. Izberite si iz naših načrtov.

VAŠ KRAJ, IZ OPEKE

ZIDANI "BUNGALOW"

Niske cene—\$5,950.00 in več

ali pa \$500 naplačila kupi prijazni dom, široka lota, furnace gorkota,

Cena \$5,950.00

Po dnevu, večerih in ob nedeljah

so uljudno vabljeni G. I. na ogled.

3558 ARCHER AVE. - LAF. 0909

Za bolečine revmatizma

in arthritis

prosta poskušnja

Ako ste niste rabili "Rosse Tabs" za bolečine arthritisa, reumatizma, poskusite to na nase rasko. Mi vam poskusimo cel svet! In tako, da jih rabite prosim. Ako ne boste imenitno oboleli bolečini ki boste ušili, nam vrnite zavoj in nam ne dolgujete nič. Mi malimo rešmo! NE POSLUŠATE DENARJA. Poslijte nam samo vaše ime in naslov in mi vam poslijemo takoj vaši Tabs z obratno pošto.

ROSSE PRODUCTS CO.

Dept. F-5, 2708 W. Farwell Avenue

Chicago 45 Illinois

WANTED

Girls or Women for

Sewing

SAUSAGE CASINGS PLANT

Sewers—Must have experience on

Power Machine.

For other departments will accept

learners.

Steady work 40 hour week

Good pay

MAX SALZMAN, Inc.

4916 S. Halsted St.

SEAM PRESSERS

for

MEN'S

TAILORING SHOP

STEADY WORK

Good Pay

Excellent working conditions

Rialto Tailoring Co.

900 W. Polk Street

Phone: Chesapeake 6095

Razni mali oglasi

DEKLE ALI STAREJŠA

ŽENSKA

za hišna dela in paziti na otroke.

Spi lahko pri nas ali doma. Kličite:

INDEPENDENCE 9285

ali ALBANY 6144

ŽENSKA

za domača hišna dela in osebno

perilo—2 dni v tednu.

Dobra plača.

Phone

COLUMBUS 9390

Delo doli izučeni

VLIVARJI NA BENČ in

VLIVARJI NA TLEH

STAR FOUNDRY

1415 W. Shakespeare Ave.

Diversey 5294

PART OR FULL TIME WORK

(CLERK)

Excellent working conditions

Good wages - Apply at once

MERCHANTS MOTOR FREIGHT

2424 W. Cermak Road

CLERK

FULL TIME - GOOD EARNINGS

with

EXCELLENT FUTURE

MERCHANTS MOTOR FREIGHT

2424 W. Cermak Road

OPERATORJI

na gonilno silo strojih za korsete in

spodnjega dela života obveze. Delno

ali stalno delo.

SURGICAL SUPPLY MFG. CO.

60 East Randolph Street

RAD BI DOBIL

ŽENSKO

Iščem bolj priletno žensko za

opravljanje domača hišna dela, samo

za eno osebo. Za plačo in drugo se

pogovorimo pozneje. Pišite na moj

naslov:

FRANK PUNGARCHER

424 N. 9th Street, Sheboygan, Wis.

Phone 5626 W.

PRVA IN DRUGA KUJARICA

DOBRA PLAČA

Prosta ob nedeljah in ponoči se ne

dela.

STELZER'S RESTAURANT

316 So. Wells St.

WE NEED AT ONCE

● Bench Hand

● Single Spindle Grill

● Milling Machine Operator

● Engine Lathe Operator

● Planer Operators

● Punch Press Operators

● Turret Lathe Operators

● Wheel Polisher

● Auto-Screw Machine Setup

Man

40 hour week—Bench Hands

48 hour week—Machine

Operators

Steady job - Good salary

MIEHLE PRINTING

PRESS CO.